

PROJEKT 'FOR GAMLE DAGE SIDEN' "VI ARKÆOLOGER GIVER ALDRIG OP!" (UDTALELSE FRA EN 4-ÅRIG!)

De 3-4.årige graver, rører ved, betragter i lup, graver selv ting ned til fremtidens børn. De laver sammenligninger mellem fortid og nutid. Kan 3-4. årige dét? Ja da.

Af Mia Toftdal, Arkæolog og museumsinspektør på Københavns Museum

Sidsel Kirk, Undervisnings- og udviklingsansvarlig på Københavns Museum

Benedicta Pécseli, Etnolog, museolog og forfatter

Fotos ved
Julie Blicher Trojborg

En gruppe børn på 3 og 4 år graver ivrigt i sandkassen. Samme morgen har praktikanten nedgravet 10 ting og markeret hvert sted med en lille pind. Pindene er hurtigt trådt ned, men det betyder ikke noget for børnenes anstrengelser. Hver gang et barn har fundet noget, samles alle om den heldige finder og man diskuterer, hvad fundet handler om. Genstandene renses og kommer i en fundpose. Da formiddagen er gået, har børnene fundet ni ud af de ti nedgravede emner. Efter frokost vil børnene tilbage til sandkassen for at finde den sidste ting, for som et af børnene siger, "En arkæolog giver aldrig op!"

Børnene har tidligere – med hvide handsker på – rørt ved og studeret arkæologiske fund fra udgravninger i Københavns centrum. Børnene har lært at sige *genstande* fremfor *ting*, som det hedder på 'museums-sprog'. Et fund kan for eksempel være en gammel nøgle eller en knogle, som er blevet målt

og vejjet, aftegnet og diskuteret. En praktikant (som er med i projektet 'For gamle dage siden'¹) har læst bogen *Jeg er arkæolog*² højt og diskuteret med børnene, at mennesker efterlader sig spor, som findes af andre mennesker, der lever i en anden tid.

Børnene finder aldrig den tiende ting og de bliver enige om, at der skal også være noget at finde for andre børn en anden gang. Den efterfølgende dag skal de nedgrave en tidspåse med deres egne ting. De børn der ikke har noget med, bliver bedt om at tegne det, de holder allermest af. De skriver navn på tegningen, og praktikanten skriver, hvad tegningen forestiller. De pakker ting og tegninger ind i en metalåse, som puttes i en kraftig plasticpose, for-

1 Ved Professionshøjskolen UCC og Københavns Museum. Målet med projektet har bl.a. været at opbygge en interesse hos pædagogstuderende for arkæologi, kulturarv og museer samt hos førskolebørnene, der alt for sjældent ses på museerne

2 (Sleger, 2010)

Børnene har - med hvide handsker på! - rørt ved og studeret arkæologiske fund

segles med tape og graves ned i et bed bagest på legepladsen. Børnene lover hinanden ikke at grave efter den. Den skal ligge til fremtidens arkæologer.

De efterfølgende dage starter med, at børnene løber til nedgravningsstedet for at se, om arkæologerne har været der, og forventningsfuldt spørger de praktikanten, om ikke snart der kommer en arkæolog og finder deres æske.

Børnene bliver introduceret til arkæologiens verden

(Kan 3-4-årige børn klare det? – ja da)

Forud for ovenstående er der gået flere dage med introduktion til arkæologiens verden. Praktikanten har dag for dag bygget børnenes forventning op til den store dag, hvor de selv skulle være arkæologer.

Arkæologi har en fascinationskraft for de fleste; den er fysisk tilgængelig i kraft af dens materialitet og fundene giver praktikstuderende – og deres børn – en sanselig og direkte adgang til historien. Et Arkæologisk Værksted på Københavns Museum har derfor siden efteråret 2017 indbudt blandt andet børnegrupper til at komme med egne fund og få disse rensat og klassificeret med arkæologiens arbejdsmetoder. Projektet var et forstudie til, at dette værksted også kunne blive et imødekomende miljø for museets yngste gæster.³

3 Et åbent Arkæologisk Værksted er inspireret af teorierne om Public Archaeology (Merriman 2004)

Projektet understøtter de nuværende, men også de forventede styrkede læreplaner for dagtilbudsområdet, idet børnene styrkes sprogligt, socialt, fysisk, kulturelt, personlig udvikling, nysgerrighed efter at afdække verden og udtrykke sig gennem leg.

Læringsmiljøet – som jo bliver centralt i de nye læreplaner – etableres omkring det at lære gennem arkæologien frem for om arkæologi⁴ og dannelsesaspektet tilgodeses, idet børn og voksne ser, at der altid har og vil være forskellige måder at leve på⁵.

En praktikant havde leget arkæolog med stogregruppen. Børnene lærte at sige det nye, fine ord *arkæolog*, se detaljer på legetøjet med en lup og senere hen finde tre ting på legepladsen og putte dem i en pose til senere undersøgelser. En anden dag besøgte børnegruppen et arkæologisk udgravningssted, hvor de var så heldige at få lov til at låne noget jord med hjem, hvis de lovede at komme tilbage med det næste dag. Børnene gravede i den lånte jord og fandt små sten og andre fund, som de undersøgte. Næste dag malede de sneglehuse, som skulle gemmes og findes igen, når de skulle lege arkæolog, og børnene tog selv initiativ til at lege arkæolog.

4 (Bartoy, 2012)

5 (Dewey 2006)

I hver kuffert var der arkæologiske genstande fra 1600-1700 tallets København: For eksempel fragment af kridtpiber, skår af lertøj, kinesisk porcelænsskår...

Den orange kuffert og den pædagogisk fantasi

Et centralt element i projektet var ti orange kufferter fuld af emner, der kan knyttes til arkæologi. I hver kuffert var der seks arkæologiske genstande fra 1600-1700 tallets København: Fragment af kridtpiber, skår af lertøj, kinesisk porcelænsskår, skosål, metalgenstand og dyrekno. Børnene skulle kunne drage paralleller mellem fundene og ting og materialer fra deres nutidige verden. I kufferterne lå desuden hvide bomuldshandsker og reflektsveste med museumslogo til både børn og voksne, skovle, sikkerhedshjelme i plastik samt luppe og fundposer, så man kunne træde i rolle som arkæolog og håndtere genstande korrekt. Desuden tegnepapir og farveblyanter samt en kuffertens dagbog, der fulgte den enkelte kuffert og fortalte om dens oplevelser i forskellige institutioner.

De studerende kunne låne en kuffert til deres stue og eftersom kulturarv, historieforståelse og museer ikke har en selvstændig plads i *Studieordningen for Pædagoguddannelsen 2014*⁶, var det grænseoverskridende for mange af de studerende at arbejde med projektet i løbet af praktikperioden. Den pædagogiske fantasi skulle i spil i 'oversættelsen' af den mere voksne forståelse af kulturarv, historicitet og musealitet til de respektive – og forskellige – børnegrupper.

Pædagogisk fantasi skal i denne sammenhæng forstås som evnen til at skifte synsvinkel eller teoretisk perspektiv, forholde sig undersøgende til egen praksis og udfordre selvfølgelige forståelser af børn, hvilket igen betyder, at den studerende skal reflektere over sit implicite børnesyn. Pædagogisk fantasi er at arbejde med usædvanlige forståelser af sammenhænge og dermed ændre forudsætninger for pædagogisk praksis.

Efter praktikkens afslutning var de allerfleste studerende og deres vejledere i praktikken begejstrede for forløbet, og flere udtrykte, at de nu så børnene med nye øjne. Forældre lagde mærke til børnenes nye interesser, og dét havde stimuleret til museumsbesøg i flere familier.

6 (Pécseli 2014)

Børn er samlere og direktører i eget museum

Det børnesyn, der ligger til grund for projektet, udtrykker, at børn samler på ting, der ophøjes til genstande, ligesom institutioner samler på ting, der ophøjes til genstande. Der er mange handlinger og handlinger inden i handlinger, der er forbundet med det at samle og gøre ting til genstande. I flæng kan nævnes 1) benævne, kategorisere og rangordne, 2) undersøge, fortælle og gætte, 3) passe på, præservere og beskytte, 4) identificere relation til mennesker eller andre genstande samt 5) opbevare. Der er flere og andre handlinger beskrevet i *Børns museer*.⁷

Hvor de private, lokale og nationale museer også er formidlere af det indsamlede, så er det måske et forsømt område at høre på børn formidle deres samlinger. Ved at lege museum i børneinstitutionerne gives børnene mulighed for at formidle deres interesse. Et museum på en stue kan i denne sammenhæng forstås som et mødested for mennesker med fælles interesse, nemlig det at samle og samtidig vise interesse for den andens interesse, fordi vi aldrig samler på det helt samme. Projektet *For gamle dage siden* understøttede og udfoldede museets, pædagogers, studerendes og forældres interesse for børn som samlere i både institutioner og på Københavns Museum.

At tænke museet som et mødested er centralt i den tyrkiske forfatter Orhan Pamuks roman *Uskyltens museum* (2008). Hovedpersonen Kemal åbner sit eget museum i Istanbul, hvor han udstiller den elskede, men uopnåelige Füsuns ejendele – eller genstande, der ligner hendes ejendele – til minde om den uendelige lykke, han oplevede i de få kærlighedsmøder, han havde med hende. Kemal kuraterer et helt museum om et kvindeliv, et familieliv, et hjem, en tid og en social klasse. En samling er for Pamuk både et hjem og et museum.

Til sidst begynder han at samle på museer. Han rejser i Europa og besøger 5.723 museer, og her forvandles romanen til en museumsrejseguide. Vi skal ikke afsløre romanens clou, men blot resumere, at Pamuks ideal for museer er *genkendelighed*. For ham er det mennesker og deres genstan-

7 (Pécseli 2016)

Ved at lege museum i børneinstitutionerne gives børnene mulighed for at formidle deres interesse

de, som udgør det agtværdige hverdagsliv, som igen er samfundets vigtigste omdrejningspunkt. På museum skal gæsterne føle sig hjemme og opleve sig genkendt af museets genstande.

Institutioner for børn er rammen om deres hverdagsliv. Her kan pædagogerne vise børnene, at hverdagslivet ikke kun udgøres af en serie af rutiner og læringsmål, men at livet imellem os, imellem menneskene og tingene – og imellem fortid, nutid og fremtid - har mange elementer, der kan ophøjes til noget bevarings- og efterlignelsesværdigt. Det er i hverdagslivets mange mellemrum, at børnene kan finde og vise interesse for hinandens interesser. Det er i de gensidige interesser, at de kan opleve sig hjemme og genkendt.

Eksemplerne i ovenstående artikel er sammenstykket af praksis eksempler fra de studerendes opgaver og fra praktikvejledernes iagttagelser.

Benedicta Pécseli
Søndermarksvej 2A, Varnæs
6200 Aabenraa
41570781

Litteratur

Bartoy, K. M. *Teaching through rather than about: Education in the Context of Public Archaeology. The Oxford Handbook of Public Archaeology. Oxford, England 2012. Side 552-565.*

Dewey, J. *Demokrati og uddannelse, KLIM 1916/da. 2006*

Hansen, C. B. (2017): *Pointer fra de studerendes rapporter (upubl)*

Merriman, N. *Public Archaeology. New York, NY 2004.*

Pamuk, O. (2008/da. 2011): *Uskyldens museum. Gyldendal*

Pécseli, Benedicta (2014): *Vi kan nedbryde den negative kulturelle arv. In: Politiken 18-02-2014*

Pécseli, Benedicta (2016): *Børns museer. In: Pécseli, B. (red.): Børn, kulturarv og museer.*

HistorieLab Jelling

Slegers, L. *Jeg er arkæolog, TURBINE Forlaget, 2010*

Børn, kulturarv og museer ligger gratis på nettet. Linket er: <http://historielab.dk/til-undervisningen/udgivelser/boern-kulturarv-museer/>

Der var engang en prins som blev til et Børnehus

På denne side og på 3 andre sider bringer vi fotos og korte tekster om Prinsens Børnehus i Viborg, hvor børnene spændt venter på om Prinsen en dag kommer tilbage

En reportage – fortalt til 0-14 af Lene Orehøj, pædagog og leder samt Claus Tolstrup, pædagog

Den gode lege-og 'læse'krog og et fødselsdagstræ

"Det her er en afskærmet krog til de mindste – hvor farverne fra gangen går igen (se side 47)."

"Afskærmningen gør, at man ikke bliver forstyrret dér".

"De blå farver skal skabe 'ro' – og derfor går de igen i hele Børnehuset. En rød farve ville signalere 'uro'".

"Her kan man sidde stille, kigge i en billedbog, alene eller med en voksen, eller lege stille med legetøj".

"Træet er faktisk lavet af en pædagog, med en fin æstetik. Det kan for eksempel bruges til at hænge børnenes fødselsdage op og i forbindelse med årstiderne."

Se flere eksempler fra Prinsens Børnehus på siderne 49, 61 og 81